

ÇANKAYA İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

MEB

2014-2015

MEB

MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM TANITMA VE YÖNLENDİRME KOMİSYONU

MESLEKİ REHBERLİK

Mesleki Rehberlik

- Bireylerin kendilerini ve meslekleri tanımları ve kendi özelliklerine uygun olan mesleği seçmeleri, seçtikleri mesleğe hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan profesyonel yardım hizmetleridir.

Meslek Seçimi ve Önemi

- Doğru bir meslek seçimi yapmak, insanın hayatının büyük bir çoğunluğunu mutlu ve sağlıklı geçirmesinin ilk adımıdır.
- Çünkü, bir insan hayatının **40** yılından fazlasını bir mesleğe hazırlanarak ve onu icra ederek geçirir.
- Eğer, kişi sevdiği ve kendine uygun bir iş yapıyorsa, bu 40 yılı mutlu ve sağlıklı geçirir.

Meslek Seçimi ve Önemi

- Bir insanı hayata bağlayan en önemli bağlardan biri “İŞ”tir.
- Meslek ve iş sahibi olmak, para kazanma yoluyla **fizyolojik ihtiyaçları** karşılamamanın yanında, **sosyal ve psikolojik** ihtiyaçları da karşılamaya yardımcı olur.
- Meslek ve iş, bireyin **toplumsal bir çevre** edinmesine ve toplumsal saygınlık kazanmasına yardım eder.

Meslek Seçimi ve Önemi

- İnsanın sahip olduğu kapasitesini ortaya koymasının ve geliştirmesinin yolu meslektir.
- Bu yolla birey “**varoluşunun**” anlamını yakalar.
- İnsan kendini bir iş yaptıkça, üretken hissettikçe ve içinde bulunduğu dünyaya ve topluma katkı yaptıkça daha **değerli ve önemli** hisseder.
- **Öz saygı ve öz güvenin** de temelinde bir meslek sahibi olmak çok önemli bir yer tutar.
- Bir mesleğe karar verme, bireyin diğer kararlarını da etkiler.

Meslek Seçimi ve Önemi

- Örn. Eş seçimi, yaşanılacak yer seçimi, toplumsal çevre gibi seçimler meslek seçiminden etkilenir.
- Doğru mesleğe karar verme, toplumun gelişmesine katkı açısından da önemlidir.
- Toplumun gelişmesine hizmet edecek insan gücünün planlanmasında, insan kaynaklarından en iyi ve en verimli şekilde faydalanmada mesleki rehberlik çalışmaları çok önemli bir yer tutar.

Meslek Seçim Süreci

- Mesleki seçim süreci, çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından, yetişkinlikte bir meslek sahibi olmaya ve onu icra etmeye kadar uzanan gelişim evrelerini kapsar. Bu evreler:
 - 1) Çocuğun çevresindeki kişilerin farklı meslekleri olduğunu **fark etmesi**,
 - 2) Meslekleri incelemesi, araştırması ve keşfetmesi,

Meslek Seçim Süreci

- 3) Kendini ve meslekleri tanıyan gencin bir **mesleğe karar vermesi,**
- 4) Seçilen **meslek için hazırlanması,** gerekli bilgi ve becerileri kazanması
- 5) Seçtiği ve gerekli hazırlıkları yaptığı mesleğinde bir **işe yerleşmesidir.**

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

- Mesleki gelişim sürecini etkileyen birçok etmen vardır.
- Bireyin **ailesi** ve etkileşim içinde olduğu **diğer kişiler,**
- Okul öncesi ve **okul yaşantıları** ve aldığı eğitim,
- **Kişilik yapısı ve benlik algısı,**

Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

- Bireyin **ilgileri, ihtiyaçları ve beklentileri,**
- Genel ve özel **yetenekleri,**
- Sahip olduğu **değer yargıları,**
- Yaşadığı **çevrenin özellikleri,**
- Toplumdaki mevcut iş alanları, **istihdam** durumları, piyasadaki arz- talep durumları gibi etmenler gelir.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

- a) Yetenek
- b) İlgi
- c) Meslek değerleri
- d) Psikolojik ihtiyaçlar
- e) Sosyo-ekonomik düzey
- f) Kişisel özellikler

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

a) Yetenek

- Meslek gelişimini etkileyen en önemli özellik yetenektir.
- Yetenek, herhangi bir bilgiyi ya da beceriyi öğrenebilme gücüdür. Bu güç, doğuştan getirilen kapasitenin çevre ile etkileşim ve eğitim sonucu geliştirilir.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

Bu anlamda yetenek, bireyin belli bir yaşa kadar kapasitesini kullanarak geliştirdiği zihinsel, duyuşsal ya da psiko-motor becerileridir.

Zihinsel yetenekler :

- Dikkat, bellek ve muhakeme yeteneğinden oluşmaktadır.
- **Dikkat:** Zihinsel enerjinin belli bir nesne ya da konu üzerinde yoğunlaştırılmasıdır.
- **Bellek:** Duyu organları ile alınan uyarıların zihinde oluşan izlerini akılda tutabilme gücüdür.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

Muhakeme/Akıl yürütme: Algıları gruplama, kavramlar oluşturma, kavramlar arasındaki benzerlik ve farkları görebilme, onları çözümleyebilme ve bunlarla yeni birleşimler yapabilme gücüdür.

Çeşitli muhakeme türleri vardır:

- **Sayısal muhakeme:** Sayısal ilişkileri görebilme ve olguları matematiksel olarak ifade etme gücüdür.
- **Sözel muhakeme:** Kelimelerle ifade edilen kavramları öğrenebilme ve okuduğunu anlama gücüdür.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

- **Sözel akıcılık:** Kendini yazılı ve/veya sözlü ifade edebilme gücüdür.
- ***Uzay ilişkilerini görebilme:*** Şekilleri zihinde canlandırabilme, bir şeklin döndürüldüğü zaman uzayda boşlukta alabileceği durumu tasarlayabilmedir.
- ***Şekil ilişkilerini görebilme:*** Şekilleri karşılaştırabilme, gruplayabilme ve bir şemayı okuyabilme gücü. Teknik ve plastik sanatlarda gerekli zihin gücüdür.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

Akademik yetenek: Soyut kavramları öğrenebilme, kelime sayı ve şekil gibi sembollerle ifade edilen kavramları öğrenebilme ve bunlarla akıl yürütme gücüdür.

Psikomotor Yetenekler

- **Tepki hızı:** Uyarıcıların algılanması ve buna tepkide bulunma arasında geçen süredir.
- **El-göz koordinasyonu:** Elleri ve gözleri eşgüdüm halinde, duruma uygun şekilde ve hızda kullanabilme. Mekanik işlemlerin olduğu mesleklerde gereklidir.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

- ***Parmak becerisi:*** Parmakları ustalıkla kullanabilme ve küçük objelerle çabuk ve düzgün işlem yapabilme gücü. Saatçilik, kuyumculuk, el sanatları gibi meslekler.
- ***El becerisi:*** Elleri çabuk ve maharetle hareket ettirebilme gücü. Bu yetenek kolların hatta vücudun da hareketini gerektirir.
- ***Kinestetik yetenek:*** Kol ve bacakları hedefe uygun hareket ettirebilme, dengede durabilme gücü. Sporcularda, cambazlarda, bazı inşaat işçilerinde bu yeteneğin olması gerekir.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

Duyuşsal yetenekler

Duygusal zeka ya da sosyal zeka adı verilen yetenek türüdür. Bireyin kendini anlamasını, duygularını kontrol etmesini, başkalarını anlamasını ve onlarla işbirliği yapıp etkili ilişkiler kurabilmesini içerir.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

b) İlg

- İlg, bir kimsenin özel bir gayret sarf etmeden dikkat ettiği ve zevk alarak yaptığı işlerdir.
- Bir başka anlatımla ilg, bireyin enerjisini kendi isteğiyle uzun bir süre belli bir noktada toplamasıdır.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

- İlgiler yaşla beraber durağanlık kazansa da, bireyin benlik kavramında, değerler sisteminde, güdülerinde, temel ihtiyaçlarında ve sosyo-ekonomik şartlarında olan değişimler ilgilerde de değişmeye neden olabilir.
- Bireyin ilgilendiği alan, onun başarılı olacağı alan anlamına gelmez.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

c) Meslek değerleri

- Meslek değerleri, mesleklerin gerektiği görevler ve sağladığı imkanların kişi için anlamlı olan yanlarıdır.
- Örn. Bir meslek sıklıkla seyahat etmeyi gerektiriyorsa, bu durum değişiklikten, hareketlilikten, farklı yerleri görmekten hoşlananlar için cazip olabilir.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

Meslek ve iş değerlerinden bazıları:

- Yeteneklerini ve kendini geliştirme,
- Bağımsızlık ve özgürlük,
- Yenilikçilik ve yaratıcılık,
- İlerleme ve yükselme,
- Yüksek kazanç,
- Şöhret.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

d) Psikolojik ihtiyaçlar

- İnsanı davranışa sevk eden ihtiyaçların bir kısmı biyolojik kaynaklı olmasına rağmen, önemli bir kısmı psikolojik ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır.
- Bireyler seçtiği meslek yoluyla başarma, ilgi görme, şefkat gösterme, düzen, özerklik, başatlık, değişiklik yapma gibi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışabilir.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

e) Sosyo-ekonomik düzey

- Aileler kendi sosyo-ekonomik düzeylerine göre çocuklarını belli başlı mesleklere yönlendirmekte ve meslek değerleri aşılamaktadır.
- Genellikle alt SED'e mensup bireyler dış etkenlerin kontrolü altında olduklarına inanırlar. Bu yüzden özgüvenleri düşüktür.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

- Dış etmenler tarafından yönlendirildiğine inanan bireylerin gizilgüçlerini geliştirmek için fırsatları araştırma eğilimleri düşük olacağından, zaten sınırlı olan fırsatları da büyük ihtimal kaçıracaklardır.
- Üst SED'e mensup çocuklara ailede daha fazla karar alma fırsatı verildiğinden dolayı özgüvenleri daha fazla gelişmektedir.
- Kendilerine daha çok fırsat sunulmuştur.
- Kendilerinin dış etmenler tarafından yönlendirildiğini düşünmezler.

Bireyi Hangi Yönlerinden Tanımak Gerekir ?

f) Kişisel özellikler

Cinsiyet, yaş, boy, ağırlık, dış görünüş, genel sağlık durumu, herhangi bir engelinin olup olmaması, duyu organlarının hassaslığı, güdüler, beklentiler, benlik tasarımı, okul ve okul dışı yaşantıları gibi özellikler de bireyin mesleki gelişiminde meslek seçiminde etkili olan özelliklerdir.

Meslekleri tanıma

- Mesleki rehberliğin bireyi tanımadan sonraki aşaması, meslekler bireylere bilgi vermektir.
- Mesleğin tanımı, başarılması gereken görevler, mesleğin gerektirdiği nitelikler, çalışma ortamı, kazanç, ilerleme durumu ve emeklilik şartları gibi durumlar bilinmelidir.

Mesleğin gerektirdiği özellikler

- Meslek üyelerinin sahip olması gereken bedensel, zihinsel ve duyuşsal özellikler: gerekli yetenekler, ilgiler ve diğer kişilik özellikleri
- Yaş, cinsiyet, boy, ağırlık, duyu organlarının hassaslığı gibi özellikler
- Yabancı dil bilme, bilgisayar okuryazarlığı gibi özellikler

Mesleğin gerektirdiği faaliyetler

- Yapılan işin özellikleri nelerdir?
- Meslek ne gibi etkinlikleri kapsamaktadır?
- İşin yapılması için gerekli görevler ve sorumluluklar nelerdir?
- Meslek elemanının çalışırken yaptığı işler nelerdir?

Çalışma ortamı ve şartları

- Meslek nasıl bir ortamda yürütülmektedir? Kapalı alan, açık havada, karada, denizde, havada gibi
- Ortamın özellikleri nasıl? Gürültülü, tozlu, kirli, temiz, havasız gibi
- Çalışma sırasında kullanılan makine veya malzemeler nelerdir?
- Günlük haftalık çalışma saatleri nedir?

Mesleğe hazırlanma ve giriş

- Meslek nasıl bir eğitim gerektiriyor?
- Eğitimi veren kurumlar/okullar ve süreleri nedir?
- Mesleğin istihdam durumu nasıldır?
- İşe girme sınavla mı olmaktadır?
- Mezunlar kamu ya da özel sektör alanında mı çalışmaktadır?

Meslekte kazanç ve ilerleme

- Mesleğin başlangıçtaki kazanç ve statüsü nasıldır?
- Bu kazanç ve statü nelere bağlı olarak artmaktadır?
- Meslek ömür boyu yapılabilecek bir meslek midir?
- Emeklilik şartları nasıldır?
- Mesleğin gelecekteki durumu nedir?

Mesleklerle ilgili bilgi kaynakları

En başta, mesleklerle ilgili kitap, dergi, broşür gibi basılı kaynaklar: Meslekler rehberi, Meslek inceleme kılavuzu gibi.

- Meslek seminerleri
- Meslek elemanları ile görüşme
- İşyerlerini ziyaret, gözlem ve incelemeler
- Kısa süreli iş tecrübeleri
- Mesleki Bilgi Sistemi (MBS)

Karar verme

Meslek seçiminde karar verme aşamaları

- a) **Alternatiflerin belirlenmesi:** İlgili, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun meslekler belirlenir.
- b) **Doğru ve yeterli bilginin toplanması:** Hangi mesleğin daha uygun olduğunun belirlenmesi için her bir meslekle ilgili gerekli bilgiler toplanır.
- c) **Seçeneklerin değerlendirilmesi:** Her bir seçeneğin, yani mesleğin artı ve eksi yönleri ortaya koyulur ve bunlar karşılaştırılır.

Karar verme

- Ayrıca, seçeneklerin varsa risk miktarı değerlendirilir. Gerekirse yeni seçenekler geliştirilir.
- d) Karar verme:** Toplanan bilgiler ışığında en uygun görülen alternatif seçilir. Kendine en uygun olan mesleğe karar verilir.
- e) Kararın uygulamaya konması:** Karar verilen meslek için gerekli hazırlık ve çalışmalara başlanır.

Mesleki Ve Teknik Eğitimde Tanıtım ve Yöneltilme Komisyon Üyeleri

İsmail BAYRAKLI (544) 807 78 64

Serpil BEYAZLAR (532) 612 91 58

mtycankaya@gmail.com